

**Informacija o realizaciji i efektima politika
u oblasti preduzetništva i biznisa
za period 01. jul – 31. decembar 2019. godine
(drugo polugodište 2019)**

SADRŽAJ:

UVOD.....	6
<i>PREGLED REALIZACIJE PROGRAMA/PROJEKATA TOKOM DRUGOG POLUGODIŠTA 2019. GODINE ...</i>	<i>9</i>
I– Projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku i efekte u dijelu kreiranja novih radnih mjesta	9
II – Programi i projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku, a čije efekte nije moguće mjeriti direktno u smislu kreiranja novih radnih mjesta	13
III – Projekti podrške sa indirektnim uticajem na preduzetništvo i biznis	27
PREGLED REALIZACIJE ZAKLJUČAKA	37
<i>Predlog zaključaka.....</i>	<i>39</i>

UVOD

U okviru Programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu – dio “Prioritetni razvojni projekti” definisana je polugodišnja obaveza Ministarstva finansija, Ministarstva ekonomije, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstva održivog razvoja i turizma da zajedno sa Investiciono-razvojnim fondom Crne Gore izvještavaju o razvoju preduzetništva i biznisa, kroz pripremu Informacije o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa.

Cilj informacije je priprema pregleda mjera, aktivnosti i efekata u pravcu podsticanja preduzetništva i biznisa, sa posebnim akcentom na finansijske mjere koje imaju za cilj otvaranje novih radnih mjesta, podršku mladima, ženama u biznisu, smanjenje regionalnih razlika, podršku prioritetnim sektorima, kao i dalji razvoj biznis zajednice.

Prva Informacija o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa usvojena je na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 06. aprila 2017. godine, a dopune Informacije u smislu prikaza strukture kreditne podrške opredijeljene za tehnološke viškove, stečajce, visokoškolce i ostale kategorije, te pregleda odobrenih kredita, obuhvatajući hipoteke na selu, kao i predloga mjera za stvaranje uslova za nove privredne subjekte, su usvojene na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 18. maja 2017. godine.

U okviru prvobitne Informacije o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa razmatrane su aktivnosti i programi podrške u okviru 3 seta mjera:

I – Projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku i efekte u dijelu kreiranja novih radnih mjesta:

1. Kreditna podrška Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D; i
2. Implementacija Uredbe o podsticanju direktnih investicija Ministarstva ekonomije i Sekretarijata za razvojne projekte.

II – Programi i projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku, a čije efekte nije moguće mjeriti direktno u smislu kreiranja novih radnih mjesta:

3. Program podrške za modernizaciju industrije Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D;
4. Program unapređenja inovativnosti u malim i srednjim preduzećima - Projekat finansijske podrške MSP iz sektora prerađivačke industrije Ministarstva ekonomije;
5. Program podsticaja razvoja klastera u Crnoj Gori Ministarstva ekonomije;
6. Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period od 2017-2020 godine Ministarstva ekonomije;
7. Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D;
8. IPARD like 1 i IPARD like 2 projekti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja;

9. Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2016/2017 godinu Ministarstva održivog razvoja i turizma;
10. Program subvencionisanja kamatne stope Ministarstva održivog razvoja i turizma i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.

III – Projekti podrške sa indirektnim uticajem na preduzetništvo i biznis:

11. Program podrške razvoju preduzetništva Ministarstva ekonomije (Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća) i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.;
12. Projekat razvoja biznis zona Ministarstva ekonomije;
13. Podsticajne i fiskalne mjere u turizmu Ministarstva održivog razvoja i turizma.

U 2018. godini nastavljeno je sa realizacijom navedenih projekata/programa, osim Programa subvencionisanja kamatne stope Ministarstva održivog razvoja i turizma i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. uzimajući u obzir činjenicu da u budžetu za 2018. godinu nisu planirana sredstva za ovu namjenu. Takođe, Program za unaprijeđenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća 2018-2020, za 2018. godinu, koji predstavlja finansijsku šemu podrške MMSP za realizaciju inovativnih aktivnosti, izmijenjen je na način da je proširen opseg djelatosti koje će biti podržane sa sektora prerađivačke industrije na MSP sektor, sa akcentom na strateški prioritetne djelatnosti proizvodnju/prerađu, turizam, drvoprerađu (finalna proizvodnja), usluge.

Ministarstvo ekonomije, kao institucija u čijoj je nadležnosti proces kreiranja i implementacije politike razvoja preduzetništva, malih i srednjih preduzeća, u 2019. godini, kreiralo je Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, koji sadrži 10 programskih linija, kroz koje je privrednicima na raspolaganju 1.640.000 € bespovratnih sredstava, koja se dodjelju kao subvencije. Kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede, objedinjeni su svi programi koji su se i prethodnih godina nudili na nivou Ministarstva ekonomije, pri čemu je svaki od programa unaprijeđen i dodatno prilagođen privrednicima, kao i same procedure apliciranja i dodjele sredstava. Program je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore, održane dana 21. marta 2019. godine, a Javni poziv je raspisan 04. aprila 2019. godine.

Dakle, svi programi Ministarstva ekonomije, o kojima se kroz informacije o preduzetništvu izvještavalo tokom prethodnih godina, prate se i dalje, s tim što su oni sada programske linije u okviru jednog Programa za unapređenje konkurentnosti privrede.

Takođe, važno je napomenuti da je Projekat implementacija Uredbe o podsticanju direktnih investicija, Ministarstva ekonomije i Sekretarijata za razvojne projekte, tokom 2019. godine praćen kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede-Programska linija za podsticaj direktnih investicija, od strane Ministarstva ekonomije.

Uvažavajući prethodno navedeno, sadašnja struktura programa/projekata podrazumijeva sljedeće:

I – Projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku i efekte u dijelu kreiranja novih radnih mjesta:

1. Kreditna podrška Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D; i
2. Program za unapređenje konkurentnosti privrede- Programska linija za podsticaj direktnih investicija, Ministarstvo ekonomije.

II – Programi i projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku, a čije efekte nije moguće mjeriti direktno u smislu kreiranja novih radnih mjesta:

3. Program za unapređenje konkurentnosti privrede-Programska linija za modernizaciju prerađivačke industrije, Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D;
4. Program za unapređenje konkurentnosti privrede -Programska linija za unapređenje inovativnosti u 2019. godini, Ministarstvo ekonomije;
5. Program za unapređenje konkurentnosti privrede-Programska linija za razvoj klastera u 2019. godini, Ministarstvo ekonomije;
6. Program za unapređenje konkurentnosti privrede - Programska linija za uvođenje međunarodnih standarda, Ministarstvo ekonomije;
7. Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D;
8. IPARD like 2 projekti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja;
9. Program podsticajnih mjera u oblasti turizma Ministarstva održivog razvoja i turizma.

III – Projekti podrške sa indirektnim uticajem na preduzetništvo i biznis:

10. Program za unapređenje konkurentnosti privrede -Programska linija za razvoj preduzetništva, Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D;
11. Program za unapređenje konkurentnosti privrede -Projekat razvoja biznis zona, Programska linija Ministarstva ekonomije;
12. Podsticajne i fiskalne mjere u turizmu Ministarstva održivog razvoja i turizma.

PREGLED REALIZACIJE PROGRAMA/PROJEKATA TOKOM DRUGOG POLUGODIŠTA 2019. GODINE

I– Projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku i efekte u dijelu kreiranja novih radnih mjesta

1. Kreditna podrška Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.

Aktivnosti Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore (IRF CG) su usmjerene ka pružanju podsticaja kreiranju novih potencijala, unapređenju postojećih, otvaranju novih radnih mjesta i kreiranju konkurentnih uslova na tržištu. S tim u vezi IRF CG nudi raznovrstan portfolio programa podrške koji su prevashodno usmjereni na pružanje podrške ubrzanom privrednom razvoju Crne Gore, dinamiziranju rasta mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata, ravnomjernijem regionalnom razvoju, konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata, proizvodnji i uslugama orijentisanim prema izvozu kao i proizvodnji kojom se smanjuje uvozna zavisnost. Osim toga značajna je podrška finansiranju infrastrukturnih projekata, projekata vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih voda i zaštite životne sredine, kao i podsticanju finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

U tom smislu, IRF CG je za 2019. godinu planirao da podrži crnogorske preduzetnike u iznosu od najmanje 180 mil €.

IRF CG je u periodu od 01.01.2019- 30.11.2019. godine odobrio 217,2 mil €, i to 133,6 mil € po osnovu dugoročnih i kratkoročnih kredita, kao i 83,6 mil € po osnovu otkupa potraživanja/ faktoringa, što je 23% više nego za isti period prošle godine kada je odobreno 176,2 mil €.

Nadležna institucija: Investiciono-razvojni fond A.D.

Program: Kreditna podrška u periodu **01.07.2019. godine-30.11.2019. godine**

Oblast podrške: Odobrena sredstva su namijenjena za:

1. Razvoj preduzetništva u iznosu od 15.383.779 €

2. Podrška postojećim mikro, malim i srednjim preduzećima u iznosu od 14.433.567 €:

- U oblasti turizma i ugostiteljstva u iznosu od 2.042.500 €
- Proizvodna i poljoprivredna djelatnost u iznosu od 11.018.087€
- ICT i modernizacija industrije u iznosu od 503.980 €
- Oblast usluga u iznosu 869.000 €.

3. Podrška preduzećima, kroz održavanje i/ili poboljšanje likvidnosti u iznosu od 18.026.222 €.

4. Podrška realizaciji projekata za zaštitu životne sredine, energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije u iznosu od 3.000.000 €.

Realizacija (ukupno): **Odobreno 210 dugoročna i kratkoročna plasmana u iznosu od 50.843.567 €**

Južni dio: 6.260.971 €

Centralni dio: 26.720.830 €

Sjeverni dio i opštine

ispod prosjeka razvijenosti: 17.861.766 €

Efekti (zapošljavanje): 329 novih radnih mjesta

Nadležna institucija:	Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D.
Program: – 30.11.2019. godine	<u>Factoring - Otkup potraživanja</u> u periodu 01.07.2019. godine
Realizacija (ukupno)	51.329.335 €
Južni dio:	6.320.789 €
Centralni dio:	26.976.126 €
Sjeverni dio i opštine	
ispod prosjeka razvijenosti:	18.032.420 €
Efekti(zapošljavanje):	Očuvanje 4.261 radnih mjesta

2. Program za unapređenje konkurentnosti privrede - Programska linija za podsticaj direktnih investicija, Ministarstva ekonomije

Uredba za podsticanje direktnih investicija prestala je da važi danom usvajanja Uredbe o dodjeli sredstava za podsticaj direktnih investicija i unapređenje konkurentnosti privrede, koju je Vlada Crne Gore donijela na sjednici od 14. marta 2019. godine, na osnovu koje je proistekao Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu usvojen dana 21. marta 2019. godine.

Cilj Programske linije je da se stvore uslovi za povoljniji poslovni ambijent koji će, podsticanjem domaćih i stranih investicija u svim područjima Crne Gore, doprinijeti povećanju konkurentnosti i izvoznog potencijala industrije uvođenjem novih tehnologija i znanja i omogući otvaranje novih radnih mjesta.

Implementacija mjera podrške predviđene ovom linijom u punom kapacitetu, u srednjem roku treba da doprinese povećanju učešća industrije u BDP, povećanju BDV prerađivačke industrije, izvoznog potencijala, kao i poboljšanju ranga u Indeksu globalne konkurentnosti.

Ovom podrškom uređuju se uslovi i način podsticanja razvoja kroz privlačenje direktnih investicija u proizvodni sektor ili sektor usluga, kriterijumi za dodjelu sredstava za podsticanje direktnih investicija i dinamika isplate tih sredstava, kao i druga pitanja od značaja za povećanje konkurentnosti i razvoj Crne Gore kroz priliv direktnih investicija.

Kroz ovu Programsku liniju će se nastaviti sa realizacijom mjera za podsticaj direktnih investicija započetih mjerama definisanih Uredbom o podsticanju direktnih investicija.

Opredijeljena budžetska sredstva za 2019. godinu, za ovu Programsku liniju iznosila su 1.050.000 €.

Nadležna institucija: Ministarstvo ekonomije

Program: Programska linija za podsticaj direktnih investicija

Oblast podrške: Podsticaj investicija kroz otvaranje novih radnih mjesta

Realizacija (ukupno): Tokom I kvartala 2019. godine realizovane su aktivnosti koje su se odnosile na pripremu i usvajanje od strane Vlade CG Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, u okviru koga je Programska linija za podsticaj direktnih investicija jedna od 10 programskih linija. Prije slanja na konačno usvajanje od strane Vlade CG, materijal je upućen Agenciji za zaštitu konkurencije radi pribavljanja mišljenja o usklađenosti sa pravilima državne pomoći, kao i Ministarstvu finansija za procjenu uticaja na poslovni ambijent i budžet. Po dobijanju Rješenja i pozitivnog mišljenja Ministarstva finansija i Agencije za zaštitu konkurencije, Program je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore od 21. marta 2019. godine. Tokom II kvartala 2019. godine realizovale su se i aktivnosti koje su se odnosile na, raspisivanje Javnog poziva i formiranje Komisije za realizaciju Programske linije. Javni poziv je raspisan 02. aprila sa trajanjem do 30 septembra 2019. godine. Ukupno je stiglo 7 aplikacija. Ocjenjivanje ispravnosti, usklađenosti sa planskim i razvojnim dokumentima Crne Gore, i vrednovanje prijava je realizovano za 3 investiciona projekta: Mesopromet, Šik Polimlje i Lighthouse of Montenegro. Ukupan dio

	odobrenih sredstava za Programsku liniju za direktne investicije iznosi 1.612.000 €, s tim da će u decembru 2019. biti isplaćena samo I rata za ova tri projekta u iznosu od 537.333 €. U toku je ocjenjivanje i vrednovanje ostalih prijava. Isplata III (završne) rate za dva korisnika po osnovu Uredbe o podsticanju direktnih investicija iz 2016. godine izvršena je u II kvartalu 2019. godine
<i>Južni dio:</i>	60.000 € (od čega će u decembru 2019. biti isplaćena I rata za jednu prijavu u iznosu od 20.000 €)
<i>Centralni dio:</i>	70.000 € (na osnovu ugovora iz 2016. godine po osnovu Uredbe o podsticanju direktnih investicija-isplaćeno u II kvartalu)
<i>Sjeverni dio:</i>	1.552.000 € (od čega će u decembru 2019. biti isplaćena I rata za dvije prijave u iznosu od 517.333 €) 50.000 € (na osnovu ugovora iz 2016. godine po osnovu Uredbe o podsticanju direktnih investicija-isplaćeno u drugom kvartalu)
Efekti (zapošljavanje): 252 zadržana radna mjesta	

II – Programi i projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku, a čije efekte nije moguće mjeriti direktno u smislu kreiranja novih radnih mjesta

3. Program za unapređenje konkurentnosti privrede-Programska linija za modernizaciju prerađivačke industrije, Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D

Kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede u 2019. godini, kao programska linija, sprovodi se podrška usmjerena na nabavku nove ili polovne proizvodne opreme. Osnovni cilj ovog vida podrške je jačanje konkurentnosti privrednih subjekata, unaprjeđenje poslovanja, produktivnosti i profitabilnosti kroz usvajanje novih tehnologija, kako bi se omogućilo osavremenjavanje proizvodnih procesa, efikasna upotreba raspoloživih resursa, razvoj novih proizvoda i usluga, kao i otvaranje novih radnih mjesta. Programska linija podrazumijeva sufinansiranje do 20% vrijednosti nabavke opreme (zavisno od veličine preduzeća) i realizaciju planirane investicije – nabavku opreme kroz kreditni aranžman sa Investiciono-razvojnim fondom Crne Gore.

U 2019. godini, u cilju osavremenjavanja proizvodnih procesa i razvoja novih proizvoda, opredijeljeno je 150.000 € bespovratnih sredstava.

U periodu 1. januar – 30. jun t.g, nakon procedure usaglašavanja i usvajanja Programa na Vladi, 4. aprila 2019. god. raspisan je Javni poziv, koji je, za ovu programsku liniju otvoren do utroška raspoloživih sredstava odnosno najkasnije do 10. decembra 2019. god. U prvoj polovini godine pristiglo je 8 zahtjeva za subvenciju od strane privrednih subjekata koja posluju u oblasti papirne i drvne industrije, proizvodnje opreme, namještaja i građevinske stolarije. Nakon podnošenja prijava uslijedili su konačni pregovori u vezi nabavke, prikupljanje dokumentacije i njeno razmatranje/odobravanje kreditnog zahtjeva od strane IRF i provjera/dodjela bespovratnih sredstava Ministarstva ekonomije. Uvažavajući propisanu proceduru, u prvoj polovini 2019, nijesu se stekli uslovi za odlučivanje o prispjelim prijavama.

U III kvartalu, uvažavajući propisanu proceduru i pravila ovog Programa, odobreno je 6 zahtjeva i dodijeljeno je 74.716 € bespovratnih sredstava, odobreno je 583.880 € kreditnih sredstava od strane IRF, a nabavljeno je mašina i prateće opreme u vrijednosti 703.646,69 €. Dodatno, pristigla su još 4 zahtjeva od strane firme koje posluju u oblasti proizvodnje građevinske stolarije, drvne i papirne industrije. U toku IV kvartala preostalo je, nakon zatvaranja Javnog poziva (15. decembar), odlučivanje o 6 preostalim prijava za dodjelu bespovratnih sredstava.

Nadležna institucija: Ministarstvo ekonomije i Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D
--

Program:	Program za unapređenje konkurentnosti privrede - Programska linija za modernizaciju prerađivačke industrije Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D
Oblast podrške:	Prerađivačka industrija
Realizacija (ukupno):	74.716 €¹
<i>Južni dio:</i>	19.500 € ²
<i>Centralni dio:</i>	7.776 € ³
<i>Sjeverni dio:</i>	47.440 € ⁴
Efekti (zapošljavanje):	⁵

¹ Od momenta raspisivanja Javnog oglasa, pristiglo je 12 zahtjeva za subvenciju od strane privrednih subjekata koja posluju u oblasti proizvodnje opreme, namještaja i građevinske stolarije, papirne i drvne industrije. Nakon odobravanja 6 zahtjeva, preostalo je da se odlučuje o preostalim 6 pristiglim zahtjevima. Konačni podaci biće raspoloživi nakon zatvaranja Javnog poziva (15. decembar).

² Jedan odobren zahtjev je od strane firme koja posluje u opštini Ulcinj. U proceduri je i prijava jedne firme iz Tivta.

³ Jedan zahtjev od strane firme koja posluje u Podgorici je odobren. U proceduri su još tri prijave firmi koje posluju u okviru iste opštine.

⁴ Odobrena su četiri zahtjeva od strane firmi koje posluju u opštinama Bijelo Polje i Berane. U proceduri su još dvije prijave firmi koje posluju u opštinama Pljevalja i Berane.

⁵ Očekivanja su da će se, nakon realizacije svih najavljenih investicija, otvoriti najmanje još 40 novih radnih mjesta. Konačan broj će biti raspoloživ nakon obrade svih pristiglih zahtjeva i realizacije ovih investicija.

4. Program za unapređenje konkurentnosti privrede -Programska linija za unapređenje inovativnosti u 2019. godini, Ministarstvo ekonomije

Programska linija za unapređenje inovativnosti ima za cilj jačanje poslovnih performansi mikro, malih i srednjih preduzeća kroz sufinansiranje korišćenja konsultanskih usluga u realizaciji inovativnih aktivnosti.

Linija je usmjerena na jačanje inovativnih potencijala u MSP, modernizaciju poslovanja, unapređenje svijesti o značaju korišćenja konsultantskih usluga od strane MSP i izgradnji veza između MSP i pružaoca konsultantskih usluga, povećanje produktivnosti i konkurentnosti MSP, kao i povećanje internacionalizacije MSP.

Očekivane koristi za preduzeća odnose se na povećanu efikasnost kroz unapređenje poslovnih procesa, metoda, tehnika i strategija, promjenu navika u poslovanju, unapređenje kulture inoviranja i inovacionih kvalifikacija i potencijala zaposlenih, bolje informisanje u cilju donošenja odluka, povećanje tržišnog učešća i u krajnjem povećanje prodaje i prihoda.

Iznos sredstava opredijeljenih za realizaciju Programske linije za unapređenje inovativnosti, za 2019. godinu, je 50.000 €, dok je iznos bespovratne podrške po preduzeću do 3.500 €, bez PDV. Programska linija je usvojena na sjednici Vlade 04. aprila 2018. godine u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede.

Nadležna institucija: Ministarstvo ekonomije

Program: Programska linija za unapređenje inovativnosti

Oblast podrške: Mikro, mala i srednja preduzeća

Realizacija (ukupno): Tokom I kvartala 2019. godine realizovane su aktivnosti koje su se odnosile na pripremu i usvajanje od strane Vlade Crne Gore Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, u okviru koga je Programska linija za unapređenje inovativnosti jedna od 10 programskih linija. Prije slanja na konačno usvajanje od strane Vlade CG, materijal je upućen Agenciji za zaštitu konkurencije radi pribavljanja mišljenja o usklađenosti sa pravilima državne pomoći, kao i Ministarstvu finansija za procjenu uticaja na poslovni ambijent i budžet. Po dobijanju Rješenja i pozitivnog mišljenja Ministarstva finansija i Agencije za zaštitu konkurencije, Program je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore od 21. marta 2019. godine. Tokom II kvartala 2019. godine realizovale su se aktivnosti koje su se odnosile na, raspisivanje Javnog poziva i formiranje Komisije za realizaciju Programske linije. Javni poziv je raspisan 04. aprila i bio je otvoren do 30. septembra 2019. godine. Ugovorena je podrška za 23 preduzeća u ukupnom iznosu od 64,059 €. Do 28.11.2019. godine (tokom III i IV kvartala) 4 preduzeća su dostavila zahtjeve za refundaciju troškova, gdje vrijednost isplaćenih subvencija iznosi 10,020 €. Rok za dostavljanje zahtjeva za refundaciju troškova je do 2. decembra 2019. godine.

Južni dio: 2,615.00€

Centralni dio: 7,405.00 €

Sjeverni dio: /

Efekti (zapošljavanje):

5. Program za unapređenje konkurentnosti privrede-Programska linija za razvoj klastera u 2019. godini- Ministarstvo ekonomije

Cilj Programske linije za razvoj klastera u Crnoj Gori u 2019. godini je finansijska podrška efikasnijem funkcionisanju inovativnih klastera i njihove bolje promocije, sve u pravcu ostvarivanja bolje konkurentne pozicije malih i srednjih preduzeća na nacionalnom i međunarodnom tržištu.

Podrška Ministarstva ekonomije biće usmjerena kroz subvencije inovativnim klasterima koji predstavljaju strukture ili organizovane grupe nezavisnih strana (kao što su inovatorska novoosnovana privredna društva, mala, srednja i velika privredna društva, kao i organizacije za istraživanje i širenje znanja, neprofitne organizacije i drugi povezani privredni subjekti), namijenjene podsticanju inovacione djelatnosti promocijom, dijeljenjem objekata i razmjenom znanja i stručnosti, kao i efikasnim doprinosom prenosu znanja, umrežavanju, širenju informacija i saradnji među privrednim društvima i drugim organizacijama u klasteru.

Odobrena pomoć od strane Ministarstva ekonomije je do 50%, odnosno do 65% ukupnih opravdanih troškova, u skladu sa Prijedlogom projekta, u iznosu najviše do 15.000 EUR (bez PDV-a), po jednom Projektu. Subvencija se realizuje po principu refundacije, što znači da apikant Projekat realizuje sopstvenim sredstvima, a odobrena subvencija će mu biti refundirana kroz jednu tranšu, nakon završetka projektnih aktivnosti i podnošenja finalnog izvještaja zajedno sa dokazima o utrošku sredstava. Svaki aplikant, klaster registrovan kao nevladino udruženje ili privredno društvo može aplicirati sa dva Prijedloga projekta.

Opredijeljena budžetska sredstva za 2019. godinu, za ovu Programsku liniju, iznose 150,000 €.

Nadležna institucija:	Ministarstvo ekonomije
Program:	Državna pomoć - Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2017-2020. godina
Oblast podrške:	Prerada poljoprivrednih proizvoda/prehrambena industrija, drvoprerada, turizam i ugostiteljstvo, proizvodne djelatnosti u skladu sa Programom
Realizacija (ukupno):	Tokom I kvartala 2019. godine realizovane su aktivnosti koje su se odnosile na pripremu i usvajanje od strane Vlade CG Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, u okviru koga je Programska linija za razvoj klastera jedna od 10 programskih linija. Prije slanja na konačno usvajanje od strane Vlade CG, materijal je upućen Agenciji za zaštitu konkurencije radi pribavljanja mišljenja o usklađenosti sa pravilima državne pomoći, kao i Ministarstvu finansija za procjenu uticaja na poslovni ambijent i budžet. Po dobijanju Rješenja i pozitivnog mišljenja Ministarstva finansija i Agencije za zaštitu konkurencije, Program je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore od 21. marta 2019. godine. Tokom II kvartala 2019. godine, realizovale su se aktivnosti koje su se odnosile na raspisivanje Javnog poziva i formiranje Komisije za realizaciju Programske linije. Javni poziv je raspisan 04. aprila i trajao je do 02. septembra 2019. godine. Ugovorena je podrška za 10 preduzeća u ukupnom iznosu od 80.954,03 €. Do 28.11.2019.

godine (tokom III I IV kvartala) 5 klastera je dostavilo zahtjeve za refundaciju troškova, gdje vrijednost isplaćenih subvencija iznosi 36.778,94 €. Rok za dostavljanje zahtjeva za refundaciju troškova je do 12. decembra 2019. godine.

Južni dio: 1.561,75€
Centralni dio: 21.103,72€
Sjeverni dio: 14.113,47€

Efekti (zapošljavanje): /

6. Program za unapređenje konkurentnosti privrede - Programska linija za uvođenje međunarodnih standarda, Ministarstvo ekonomije

Cilj Programske linije za uvođenje međunarodnih standarda je da obezbijedi podršku preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima naročito iz manje razvijenih jedinica lokalne samouprave, odnosno Sjevernog regiona, da u što većoj mjeri povećaju svoju konkurentnost, prvenstveno kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda koji se odnose na proizvode/usluge, sisteme menadžmenta, osoblje, ispitivanje, kontrolisanje i sertifikaciju i podršku za dobijanje akreditacije za ocjenjivanje usaglašenosti.

Privredno društvo je u obavezi da finansira troškove za realizaciju projektnih aktivnosti u visini od 100%, a nakon završetka aktivnosti može tražiti povraćaj u visini do 70% opravdanih troškova za mikro i mala privredna društva, odnosno do 60% za srednja preduzeća, gdje iznos refundacije od strane Ministarstva ekonomije može iznositi maksimalno do 5,000 € bez poreza na dodatu vrijednost (PDV-a).

Opredijeljena budžetska sredstva za 2019. godinu, za ovu Programsku liniju, iznose 140,000 €. U 2019. godini, u okviru programske linije za uvođenje međunarodnih standarda povećan je broj standarda za koja preduzeca mogu aplicirati u odnosu na prethodni period.

Programska linija je usvojena na sjednici Vlade 04. marta 2019. godine u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede.

Nadležna institucija:	Ministarstvo ekonomije
Program:	Programska linija za uvođenje međunarodnih standarda
Oblast podrške:	Finansijska podrška mikro, malim i srednjih preduzećima
Realizacija (ukupno):	Tokom I kvartala 2019. godine realizovane su aktivnosti koje su se odnosile na pripremu i usvajanje od strane Vlade CG Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, u okviru koga je

Programska linija za uvođenje međunarodnih standarda jedna od 10 programskih linija. Prije slanja na konačno usvajanje od strane Vlade CG, materijal je upućen Agenciji za zaštitu konkurencije radi pribavljanja mišljenja o usklađenosti sa pravilima državne pomoći, kao i Ministarstvu finansija za procjenu uticaja na poslovni ambijent i budžet. Po dobijanju Rješenja i pozitivnog mišljenja Ministarstva finansija i Agencije za zaštitu konkurencije, Program je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore od 21. marta 2019. godine. Tokom II kvartala 2019. godine realizovale su se i aktivnosti koje su se odnosile na, raspisivanje Javnog poziva i formiranje Komisije za realizaciju Programske linije. Javni poziv je raspisan 04. aprila i bio je otvoren do 30. septembra 2019. godine. Ugovorena je podrška za 73 preduzeća u ukupnom iznosu od 272,076.80 €. Do 28.11.2019. godine (tokom III i IV kvartala) 13 preduzeća je dostavilo zahtjeve za refundaciju troškova, gdje vrijednost isplaćenih subvencija iznosi 32,486.80 €. Rok za dostavljanje zahtjeva za refundaciju troškova je do 2. decembra 2019. godine.

Južni dio: 1,800.00 €

Centralni dio: 30,686.80 €

Sjeverni dio: /

Efekti (zapošljavanje): /

7. Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D;

Ministarstvo ekonomije je 2012. godine sa Investiciono-razvojnim fondom Crne Gore A.D. (IRF) potpisalo Sporazum o subvenciji kamatne stope na kredite koje je IRF dodijelio iste godine u okviru Programa podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama – Cetinje i Ulcinj^[1].

Ministarstvo ekonomije na kraju svake godine IRF-u uplaćuje iznos koji predstavlja 1% kamatne stope na kredite odobrene korisnicima Programa, što je obaveza do otplate kredita. Iznos sredstava uplaćen IRF-u po ovom osnovu, u 2019. godini je 2.499 €.

Nadležna institucija:	Ministarstvo ekonomije i IRF
Program:	Državna pomoć – subvencija kamatne stope na kredite odobrene od strane IRF-a 2012. godine, za preduzetnike, mikro, mala i srednja preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama ⁶
Oblast podrške:	/
Realizacija (ukupno):	U skladu sa Sporazumom o subvenciji kamatne stope za direktne kredite koje IRF dodjeljuje u skladu sa svojim godišnjim planom rada za 2012. godinu, u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama, Ministarstvo ekonomije na kraju svake godine IRF-u uplaćuje iznos koji predstavlja 1% kamatne stope na kredite odobrene korisnicima Programa. Na bazi podataka IRF-a, subvencija Ministarstva u okviru ovog Programa u 2019. godini iznosi 2.499 EUR
Broj korisnika Programa 2012. godine bio je 35 i njih 31 izvršilo je obavaze po osnovu kredita. Dakle, subvencija u 2019. godini odnosi se na preostala 4 korisnika Programa.	
<i>Južni dio:</i>	/
<i>Centralni dio:</i>	/
<i>Sjeverni dio:</i>	4 korisnika kredita
Efekti (zapošljavanje):	/ ⁷

^[1] U skladu sa Listom stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave koja je bila važeća u periodu donošenja predmetnog Programa, manje razvijene JLS bile su: Ulcinj, Cetinje, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Berane, Šavnik, Rožaje, Bijelo Polje, Plav i Andrijevica.

⁶ U skladu sa Listom stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave (na bazi podataka 2010-2012. godina), koja je bila važeća u periodu donošenja predmetnog Programa, manje razvijene JLS bile su: Ulcinj, Cetinje, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Berane, Šavnik, Rožaje, Bijelo Polje, Plav i Andrijevica.

⁷ Prema informacijama IRF-a, subvencionisanjem kamatne stope u okviru ovog Programa neposredno nakon odobravanja kredita 2012. godine, očuvano je 118 radnih mjesta, nakon čega tokom realizacije kredita nije rađena dalja analiza broja zaposlenih kod korisnika Programa.

8. IPARD like 2 projekti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja;

Realizacija tokom prvog polugodišta (I i II kvartal):

IPARD like 2 projekat

IPARD like 2 projekat sprovodi Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR) u saradnji sa Svjetskom bankom.

Osnovni očekivani rezultati projekta su sljedeći: (i) povećanje svijesti agro-prerađivačke industrije o EU propisima o bezbjednosti hrane i njihovoj fleksibilnosti; (ii) povećanje broja prehrambenih objekata u skladu sa propisima EU za bezbjednost hrane; i (iii) povećanje kapaciteta institucija u sprovođenju IPARD grantova za prehrambene objekte.

U okviru prvoga polugodišta 2019. godine, kroz IPARD like 2 projekat realizovano je ukupno 27 projekata ukupne vrijednosti investicija 2,500,563.45 EUR, a isplaćena je bespovratna podrška u iznosu od 1,041,439.44 EUR.

U centralnom regionu ukupno je isplaćeno 14 projekata, ukupne vrijednosti investicije 1,201,111.76 EUR (sa PDV-om), 1,000,065.28 EUR (bez PDV-a), dok je iznos podrške 502,917.77 EUR.

U južnom regionu isplaćeno je ukupno 4 projekata, ukupne vrijednosti investicije 282,642.10 (sa PDV-om), 234,545.04 (bez PDV-a), dok je iznos podrške 117,272.52 EUR.

U sjevernom regionu isplaćeno je ukupno 9 projekata, ukupne vrijednosti investicija 1,016,809.59 EUR (sa PDV-om), 841,975.49 (bez PDV-a), dok je iznos podrške 421,249.16 EUR.

IPARD II program

Od 2018. godine, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja objavljuje javne pozive u okviru IPARD II programa.

IPARD II – Mjera 1

Javni poziv u okviru mjere 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ namjenjen je primarnim poljoprivrednim proizvođačima. Podržavaju se sektori: mlijeka, mesa, proizvodnje jaja, voća i povrća, vinogradarstva, maslinarstva, pčelarstva i ribarstva. Finansijska podrška za ovaj javni poziv sastoji se od 75% sredstava obezbijedenih kroz Instrument pretpristupne podrške za ruralni razvoj Evropske unije (IPARD), shodno Finansijskom sporazumu za IPARD II 2014-2020 i 25% nacionalnih sredstava obezbijedenih iz budžeta Vlade Crne Gore. Sredstva podrške za sprovođenje ove mjere mogu se dodijeliti za investicije čija ukupna vrijednost prihvatljivih troškova iznosi od 10.000€ do 500.000€.

U okviru prvog javnog poziva za mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“, u prvoj polovini 2019. godine, ugovoreno je 186 projekata ukupne vrijednosti investicija 6,178,203.99 EUR (bez PDV-a), a ugovorena je podrška u iznosu od 4,159,326.46 EUR.

U centralnom regionu ukupno je ugovoreno 59 projekata, ukupne vrijednosti investicije 3,170,065.70 EUR (bez PDV-a), dok je ugovorena je podrška u iznosu od 2,049,700.53 EUR.

U južnom regionu ugovoreno je ukupno 9 projekata, ukupne vrijednosti 309,653.39 EUR (bez PDV-a), ugovorena je podrška u iznosu od 199,120.43 EUR.

U sjevernom regionu ugovoreno je ukupno 118 projekata, ukupne vrijednosti investicija 2,698,484,90 EUR (bez PDV-a), dok je ugovorena je podrška u iznosu od 1,910,505.50 EUR. Isplaćen je jedan projekat ukupne vrijednosti investicije 13,150.00 EUR, a isplaćena je bespovratna podrška u iznosu od 7,302.48 EUR. Ovaj korisnik je podržan za nabavku mehanizacije u sektoru mljekarstva i sa sjevera je Crne Gore.

IPARD II – Mjera 3

Javni poziv za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ namijenjen je prerađivačkom sektoru. Finansijska podrška za ovaj javni poziv sastoji se od 75% sredstava obezbijedenih kroz Instrument pretpristupne podrške za ruralni razvoj Evropske unije (IPARD), shodno Finansijskom sporazumu za IPARD II 2014-2020 i 25% nacionalnih sredstava obezbijedenih iz budžeta Vlade Crne Gore. Predmet ovog javnog poziva su investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda. Sredstva podrške za sprovođenje ove mjere mogu se dodijeliti za investicije čija ukupna vrijednost prihvatljivih troškova iznosi od 40.000€ do 1,500,000.00 €.

U okviru prvog javnog poziva za mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“, u prvoj polovini 2019. godine, ugovoreno je 8 projekata ukupne vrijednosti investicija 4,698,477.24 EUR (bez PDV-a), a ugovorena je podrška u iznosu od 2,351,267.22 EUR.

U centralnom regionu ukupno je ugovoreno 5 projekata, ukupne vrijednosti investicije 3,641,528.74 EUR (bez PDV-a), dok je ugovorena je podrška u iznosu od 1,821,413.48 EUR. U južnom regionu nije bilo ugovorenih projekata.

U sjevernom regionu ugovoreno je ukupno 3 projekata, ukupne vrijednosti investicija 1,056,948.50 EUR (bez PDV-a), dok je ugovorena je podrška u iznosu od 529,853.74 EUR. Realizacija ugovorenih investicija je u toku.

U nastavku realizacija tokom drugog polugodišta:

Nadležna institucija:	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
Program:	IPARD like 2.2
Oblast podrške:	Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda, korisnici poziva su fizička lica, pravna lica i preduzetnici iz sektora vezanog za mlijeko, voća i povrća, maslina, grožđa, ljekovitog, šumskog i aromatičnog bilja, kao i sektori ribarstva i akvakulture.
Realizacija:	Realizovan je 1 projekat. Ukupna vrijednost investicija iznosi 233,316.14 EUR (s PDV-om), 192,837.15 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 96,418.58 EUR. Projekat je iz sektora vina.
<i>Južni dio:</i>	-
<i>Centralni dio</i>	1 projekat - Ukupna vrijednost investicija iznosi 233,316.14 EUR (sa PDV-om), 192,837.15 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 96,418.58 EUR. Projekat je isplaćen u III kvartalu.
<i>Sjeverni dio:</i>	-
Efekti (zapošljavanje):	Efekte nije moguće direktno sagledati.

Nadležna institucija:	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
Program:	IPARD like 2.3
Oblast podrške:	Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda, podržavali su se sektori prerade, voća i povrća, maslina, grožđa, ljekovitog, šumskog i aromatičnog bilja, kao i sektori ribarstva i akvakulture.
Realizacija:	Realizovano je 5 projekata. Ukupna vrijednost investicije iznosi 388,699.04 EUR (sa PDV-om), 321,238.88 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 160,619.44 EUR. Dva projekta su iz sektora vina, a po jedan projekat iz sektora prerade aromatičnog i ljekovitog bilja, prerade mesa i ribarstva i akvakulture.
<i>Južni dio:</i>	1 projekat- vrijednost investicije 68,945.80 EUR (sa PDV-om), 56,980.00 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 28,490.00 EUR. Projekat je isplaćen u III kvartalu
<i>Centralni dio:</i>	3 projekta - vrijednost investicije 291,330.34 EUR (sa PDV-om), 240,768.88 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 120,384.44 EUR. Projekti su isplaćeni u III kvartalu.
<i>Sjeverni dio:</i>	1 projekta - vrijednost investicije 28,422.90 EUR (sa PDV-om), 23,490.00 EUR (bez PDV-a), dok je isplaćena bespovratna podrška u iznosu od 11.745.00 EUR. Projekat je isplaćen u III kvartalu.
Efekti (zapošljavanje):	Efekte nije moguće direktno sagledati.

Nadležna institucija:	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
Program:	Prvi javni poziv za IPARD II program- Mjera 1
Oblast podrške:	Javni poziv u okviru mjere 1 "Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava" namjenjen je primarnim poljoprivrednim proizvođačima. Podržavaju se sektori: mlijeka, mesa, proizvodnje jaja, voća i povrća, vinogradarstva, maslinarstva, pčelarstva i ribarstva. Finansijska podrška za ovaj javni poziv sastoji se od 75% sredstava obezbijedenih kroz Instrument pretprijetne podrške za ruralni razvoj Evropske unije (IPARD), shodno Finansijskom sporazumu za IPARD II 2014-2020 i 25% nacionalnih sredstava obezbijedenih iz budžeta Vlade Crne Gore. Sredstva podrške za sprovođenje ove mjere

	mogu se dodijeliti za investicije čija ukupna vrijednost prihvatljivih troškova iznosi od 10.000€ do 500.000€.
Realizacija:	Ugovoreno je 59 projekata ukupne vrijednosti investicija 9,879,947.41 EUR (sa PDV-om), 8,165,245.79 EUR (bez PDV-a), a ugovorena je podrška u iznosu od 5,341,960.44 EUR. Isplaćeno je 3 projekta ukupne vrijednosti investicije 538,017.28 EUR (sa PDV-om), 466,250.89 EUR (bez PDV-a), a isplaćeni iznos podrške je 325,873.11 EUR.
<i>Južni dio:</i>	Ugovoreno 4 projekta - vrijednost investicije 919,629.55 EUR (sa PDV-om), 760,024.42 EUR (bez PDV-a), ugovorena je podrška u iznosu od 465,276.30 EUR.
<i>Centralni dio:</i>	Ugovoreno 25 projekata - vrijednost investicije 6,048,080.95 EUR (sa PDV-om), 4,998,414.01 EUR (bez PDV-a), dok je ugovorena je podrška u iznosu od 3,217,160.19 EUR. <i>Isplaćeno je 3 projekta ukupne vrijednosti investicije 538,017.28 EUR (sa PDV-om), 466,250.89 EUR (bez PDV-a), a isplaćeni iznos podrške je 325,873.11 EUR.</i>
<i>Sjeverni dio:</i>	Ugovoreno 30 projekata - ukupna vrijednost investicije 2,912,236.91 EUR (sa PDV-om), 2,406,807.36 EUR (bez PDV-a), dok je ugovorena je podrška u iznosu od 1,659,523.98 EUR.
Efekti (zapošljavanje):	Efekte nije moguće direktno sagledati međutim na osnovu dostavljenih biznis planova planira se otvaranje 107 novih radnih mjesta.

Nadležna institucija:	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
Program:	Drugi javni poziv za IPARD II program- Mjera 3
Oblast podrške:	Dana 04.09.2019 godine, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja - Direktorat za plaćanja, objavilo je Drugi Javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD-a II 2014–2020. Finansijska podrška za ovaj javni poziv sastoji se od 75% sredstava obezbijedenih

	kroz Instrument pretpristupne podrške za ruralni razvoj Evropske unije (IPARD), shodno Finansijskom sporazumu za IPARD II 2014-2020 i 25% nacionalnih sredstava obezbijedenih iz budžeta Vlade Crne Gore. Predmet ovog javnog poziva su investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda. Sredstva podrške za sprovođenje ove mjere mogu se dodijeliti za investicije čija ukupna vrijednost prihvatljivih troškova iznosi od 40.000€ do 1,500,000.00 €. Poziv za Drugi javni Poziv za Mjeru 3 otvoren je do 20.12.2019. godine.
Realizacija:	Do 03.12.2019. godine ka Direktoratu za plaćanja su upućena ukupno 4 zahtjeva za dodjelu podrške. Kroz prvi javni poziv Isplaćen je 1 projekat, ukupne vrijednosti investicije 80,580.56 EUR (sa PDV-om), 66,595.50 EUR (bez PDV-a), a iznos isplaćene podrške je 33,297.75 EUR. Projekat je iz sektora prerade mesa
<i>Južni dio:</i>	-
<i>Centralni dio:</i>	Isplaćen – 1 projekat ukupne vrijednosti investicije 80,580.56 EUR (sa PDV-om), 66,595.50 EUR (bez PDV-a), a iznos isplaćene podrške je 33,297.75 EUR. Projekat je isplaćen u IV kvartalu.
<i>Sjeverni dio:</i>	-
Efekti (zapošljavanje):	Efekte nije moguće direktno sagledati.

9. Program podsticajnih mjera u oblasti turizma Ministarstva održivog razvoja i turizma

Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2019/2020. godinu, ima za cilj podizanje nivoa konkurentnosti ukupnog turističkog proizvoda Crne Gore na međunarodnom tržištu.

Imajući u vidu kompleksnost turističkog proizvoda, Programom se, kroz više konkretnih mjera, vrši sufinansiranje projekata koji za rezultat imaju:

- diverzifikaciju i obogaćivanje turističkog proizvoda prvenstveno na Sjeveru Crne Gore,
- unapređenje turističkih usluga, povezivanje ponude sjevernog i primorskog regiona, kao i
- unapređenje promotivnih aktivnosti uz akcenat na nova emitivna turistička tržišta.

Program se realizuje u saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore, putem raspisivanja javnih poziva za svaku mjeru pojedinačno (javni pozivi raspisani su početkom juna 2019. godine). Ukupna namjenska sredstva za Program iznose **550.000,00 €**. S obzirom da u toku trajanja Programa za 2018/2019. godinu nisu utrošena sredstva u iznosu od **250.000,00 €**, ista su na raspolaganju za nove mjere u toku ove godine čiju realizaciju sprovodi NTOCG kroz Program podrške marketing aktivnostima na emitivnim tržištima za 2019/2020. godinu.

Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2019/2020. godinu obuhvatio je ukupno 6 mjera podrške (Razvoj inovativnih turističkih proizvoda koji obogaćuju turističku ponudu; Organizovanje udruženja izdavalaca privatnog smještaja; Organizovanje manifestacija; Podrška za razvoj MICE turizma; Promocija putem međunarodnih događaja u inostranstvu i Podrška subjektima koji promovišu tradicionalnu crnogorsku kuhinju i proizvode u Crnoj Gori i inostranstvu) u okviru kojih je podržano 107 projekata i za koje su raspodijeljena sredstva u iznosu **478.327,00 €** (od ukupno raspoloživih **550.000,00 €**). Za jednu mjeru ovog Programa nije bilo pristiglih prijava, dok mjera za razvoj MICE turizma traje do utroška raspoloživih sredstava. Ukupna uplaćena sredstva po ovom Programu podsticajnih mjera u 2019. godini iznose **262.464,00 €**, od čega je Ministarstvo uplatilo 249.475,00 € a NTOCG 12.989,00 €.

U okviru Programa podrške marketing aktivnostima na emitivnim tržištima za 2019/2020. godinu obuhvaćene su 3 mjere podrške (Zajedničko oglašavanje na tržištu Izraela, Sprovođenje zajedničke kampanje sa turoperatorima i Podrška događajima na sjeveru Crne Gore) koje realizuje Nacionalna turistička organizacija sa ukupno raspoloživim sredstvima u iznosu od **250.000,00 €**. Ukupno je podržano 14 projekata sa za koje je opredijeljeno **190.058,00 €**. Mjera „Zajedničko oglašavanje na tržištu Izraela“ nije realizovana jer nije bilo pristiglih prijava. Ukupna neopredijeljena sredstva po ovom Programu iznose **59.942,00 €**. Ukupna uplaćena sredstva u toku 2019. godine po ovom Programu iznose **16.888,00 €**.

III – Projekti podrške sa indirektnim uticajem na preduzetništvo i biznis

10. Program za unapređenje konkurentnosti privrede -Programska linija za razvoj preduzetništva, Ministarstvo ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D.

Programska linija za razvoj preduzetništva u 2019. godini ima za cilj razvoj preduzetništva kroz osnivanje novih i podsticanje daljeg rasta postojećih malih i srednjih preduzeća. Kroz ovu programsku liniju Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, u saradnji sa Ministarstvom ekonomije će realizovati nefinansijsku i finansijsku podršku radi poboljšanja uslova za razvoj preduzetništva u Crnoj Gori, zainteresovanim licima koja planiraju da registruju sopstveni biznis ili da unaprijede postojeće poslovanje.

Posebni ciljevi programa se odnose na:

- otvaranje novih radnih mjesta kroz podsticanje preduzetništva i započinjanja sopstvenog biznisa;
- animiranje ciljnih grupa – mladih ljudi, žena, studenata, lica sa invaliditetom, itd. da sudbinu »uzmu u svoje ruke« i posvete se biznisu;
- stimulisanje inovativnosti i kreativnosti mladih;
- podsticanje daljeg rasta postojećih MSP.

Opredijeljena budžetska sredstva za 2019. godinu, za ovu Programsku liniju, za **nefinansijski dio podrške** iznose 15.000 €.

Nadležna institucija:	Ministarstvo ekonomije
Program:	Programska linija za razvoj preduzetništva
Oblast podrške:	Razvoj preduzetništva kroz osnivanje novih i podsticanje daljeg rasta postojećih preduzeća
Realizacija (ukupno):	Tokom I kvartala 2019. godine realizovane su aktivnosti koje su se odnosile na pripremu i usvajanje od strane Vlade Crne Gore Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, u okviru koga je Programska linija za razvoj preduzetništva jedna od 10 programskih linija. Prije slanja na konačno usvajanje od strane Vlade Crne Gore, materijal je upućen Agenciji za zaštitu konkurencije radi pribavljanja mišljenja o usklađenosti sa pravilima državne pomoći, kao i Ministarstvu finansija za procjenu uticaja na poslovni ambijent i budžet. Po dobijanju Rješenja i pozitivnog mišljenja Ministarstva finansija i Agencije za zaštitu konkurencije, Program je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore od 21. marta 2019. godine. Tokom II kvartala 2019. godine,

realizovale su se i aktivnosti koje su se odnosile na, raspisivanje Javnog poziva i formiranje Komisije za realizaciju Programske linije. Ministarstvo ekonomije za ovu Programsku liniju raspisaće dva Javna poziva. Prvi Javni poziv je raspisan 04. aprila sa trajanjem do 31. maja 2019. godine. U okviru istog je pristiglo 10 aplikacija. Drugi Javni poziv je raspisan 02. septembra i trajao je do 30. septembra 2019. godine. Svi kandidati su pohađali preduzetničke cikluse edukacije prije nego što je njihova biznis ideja uzeta u dalje razmatranje. Do 28.11.2019. godine 9 biznis planova je tokom III i IV kvartala upućeno u IRF na konačno odlučivanje o dodjeli finansijske podrške. Do 02. decembra je odobrena finansijska podrška od starne IRF-a za ukupno tri investiciona projekta vrijednosti 135.000 €, kojima je predviđeno otvaranje 5 novih radnih mjesta.

Južni dio: 35.000€ (isplaćeno od strane IRF-a)

Centralni dio: 50.000€ (isplaćeno od strane IRF-a)

Sjeverni dio: 50.000€ (isplaćeno od strane IRF-a)

Efekti (zapošljavanje): Program ima za cilj povećanje nivoa zaposlenosti i otvaranje novih radnih mjesta.

11. Program za unapređenje konkurentnosti privrede -Projekat razvoja biznis zona, Programska linija Ministarstva ekonomije

U okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019. godinu, Uredba o biznis zonama je definisana kao programska linija koja će promovisati i uporedo sprovesti.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 17. novembra 2016. godine, donijela Uredbu o biznis zonama kojom se definiše model klasifikacije, osnivanja, uspostavljanja, upravljanja i popunjavanja biznis zona, olakšice za korisnike, a sve u cilju privlačenja novih investicija, povećanja zaposlenosti naročito u manje razvijenim područjima države i prevazilaženju regionalnih razlika. Takođe, donijeta je i Uredba o izmjeni Uredbe o biznis zonama (15.06.2018. godine), koja se odnosi samo na rok usklađivanja sa Uredbom. Rok koji se daje postojećim biznis zonama da usklade poslovanje je sa 6 mjeseci produžen na 18 mjeseci. Uredbom je predviđen niz olakšica i povoljnosti koje su donijele jedinice lokalne samouprave pojedinačnim odlukama za privredne subjekte koji registruju svoje poslovanje u biznis zoni, u skladu sa zakonima koji tretiraju ovu oblast.

Biznis zona predstavlja jedinstven entitet na području lokalne samouprave, dijelom ili u potpunosti infrastrukturno opremljen, a koji potencijalnim investitorima pored zajedničkog prostora i infrastrukture pruža dodatne poreske i administrativne olakšice sa državnog i lokalnog nivoa.

Trenutno imamo registrovane biznis zone u dvije opštine koje su usklađena sa Uredbom:

1. Biznis zona „Babića polje“ u Mojkovcu, koja za sada nema korisnika.
2. U opštini Bijelo Polje biznis zone: „Nedakusi“, „Cerovo“, „Vraneška dolina“, „Bistrička dolina“, „Rakonje-Ravna Rijeka“ i „Ribarevine-Poda“, sa dva registrovana korisnika, Mesopromet i Pelengić trade d.o.o.

Interesovanje za osnivanje/usklađivanje biznis zona iskazali i trenutno u komunikaciji sa opštinama: Podgorica, Kolašin, Šavnik, Berane i Rožaje.

12. Podsticajne i fiskalne mjere u turizmu Ministarstva održivog razvoja i turizma

U okviru daljeg unapređenja turističkog proizvoda, podizanju nivoa kvaliteta hotelske ponude, kao osnovne komponente sa aspekta razvoja turističke destinacije, permanentno se posvećuje posebna pažnja s obzirom na njen značaj i pozitivne efekte na razvoj ostalih privrednih djelatnosti. Podsticanje izgradnje visokokvalitetnih hotelskih kapaciteta sa pratećim sadržajima u funkciji je i daljeg poboljšanja investicionog ambijenta u Crnoj Gori, što u krajnjem pozitivno utiče i na konkurentnost crnogorskog turističkog proizvoda generalno posmatrano.

Shodno tome, u kontinuitetu se primjenjuju stimulansi i olakšice za podsticaj izgradnje hotelskih kapaciteta visoke kategorije, pored ostalih to su snižena stopa PDV-a od 7% na usluge smještaja i, od januara 2018. godine, snižena stopa od 7% i na usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u Sjevernom regionu, odnosno sa najmanje pet zvjezdica u Središnjem i Primorskom regionu.

U periodu januar-jun 2019. godine, hotelska ponuda obogaćena je sa 12 novih hotela, među kojima je jedan sa 5* i devet hotela sa 4*, **dok je u drugoj polovini 2019. godine sa radom počelo još 36 novih hotela od kojih su pet sa 5* i 25 sa 4***

Potvrda rasta interesovanja za hotelsku ponudu nalazi se i u činjenici da je samo u oktobru 2019. godine broj turista koji su boravili u hotelima povećan za 48,7% uz rast broja noćenja za 30,8% (poslednji zvanični podaci MONSTAT-a).

Povećanjem broja gostiju u hotelskim sadržajima u periodu post-sezone ostvaruje se i strateški cilj razvoja turizma u Crnoj Gori a koji se odnosi na formiranje cjelogodišnje visokokvalitetne turističke ponude.

Imajući u vidu zadovoljavajuće rezultate u dosadašnjem periodu, nastaviće se u kontinuitetu sa poboljšanjem turističke ponude, kako bi se pozitivni efekti turizma: razvoj ostalih privrednih grana, podizanje nivoa njegovog učešća u BDP-u, tj. obezbjeđenje stabilnog rasta prihoda u državnom budžetu uz otvaranje novih radnih mjesta, ostvarivali na što efikasniji način.

Januar-jun 2019.:

Nadležna institucija:	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
Program:	Program podsticajnih i fiskalnih mjera u turizmu
Oblast podrške:	Turizam
Realizacija:	1 novi hotel sa 5* i 9 novih hotela sa 4*
<i>Južni dio:</i>	9
<i>Centralni dio:</i>	1
<i>Sjeverni dio:</i>	-
Efekti (zapošljavanje):	126 radnih mjesta

Jul-decembar 2019:

Nadležna institucija:	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
Program:	Program podsticajnih i fiskalnih mjera u turizmu
Oblast podrške:	Turizam
Realizacija:	5 novih hotela sa 5* i 25 novih hotela sa 4*
<i>Južni dio:</i>	25
<i>Centralni dio:</i>	4
<i>Sjeverni dio:</i>	1
Efekti (zapošljavanje):	377 radnih mjesta

Pregled programa finansijske podrške i njihovih efekata (I i II grupa programa)

	Očekivani plasman (EUR)	Realizovano Q1	Realizovano Q2	Realizovano Q3	Realizovano Q4	Realizovano tokom drugog polugodišta	Realizovano tokom 2019. godine	Otvoreno i/ili sačuvano radnih mjesta tokom drugog polugodišta 2019	Otvoreno i/ili sačuvano radnih mjesta tokom 2019. godine
I - Projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku i efekte u dijelu kreiranja novih radnih mjesta	181.050.000	31.512.542	83.598.247	58.956.394	43.753.841	102.710.235	217.821.024	4.842	10.074
1. Kreditna podrška (IRF)	180.000.000	31.512.542	83.478.247	58.956.394	43.216.508	102.172.902	217.163.691	4.590	9.822
2. Program za unapređenje konkurentnosti privrede - Programska linija za podsticaj direktnih investicija (MEK)	1.050.000	/	120.000 ⁸	/	537.333 ⁹	537.333	657.333	252	252
II - Programi i projekti koji za cilj imaju finansijsku podršku, a čije efekte nije moguće mjeriti direktno u smislu kreiranja novih radnih mjesta	6.293.600	722.093,73	401.505,58	773.512,09	278.549,64	1.052.061,73	2.175.661,04	/	/
3. Program za unapređenje konkurentnosti privrede - Programska linija za modernizaciju prerađivačke	150.000	-	- ¹⁰	74.716 ¹¹	- ¹²	74.716 ¹³	74.716 ¹⁴	- ¹⁵	- ¹⁶

⁸ Isplata III (završne) rate za dva korisnika po osnovu Uredbe o podsticanju direktnih investicija iz 2016. godine.

⁹ Ukupan iznos odobrenih sredstava za Programsku liniju za direktne investicije iznosi 1.612.000€, s tim da će u decembru 2019. biti isplaćena samo I rata za tri projekta u iznosu od 537.333€.

¹⁰ Od momenta raspisivanja Javnog oglasa, po osnovu Programske linije za modernizaciju prerađivačke industrije, pristiglo je 8 zahtjeva za subvenciju od strane privrednih subjekata koja posluju u oblasti proizvodnje opreme, namještaja i građevinske stolarije, papirne i drvne industrije. Uvažavajući propisanu proceduru, u prvoj polovini 2019, nijesu se stekli uslovi za odlučivanje o prispjelim prijavama.

¹¹ U III kvartalu, uvažavajući propisanu proceduru i pravila ovog Programa, odobreno je 6 zahtjeva i dodijeljeno je 74.716 € bespovratnih sredstava, odobreno je 583.880 € kreditnih sredstava od strane IRF, a nabavljeno je mašina i prateće opreme u vrijednosti 703.646,69 €.

¹² U toku IV kvartala preostalo je, nakon zatvaranja Javnog poziva (15. decembar), odlučivanje o 6 preostalim prijava za dodjelu bespovratnih sredstava.

¹³ Konačni podaci biće raspoloživi nakon zatvaranja Javnog poziva (15. decembar) i razmatranja preostalih prijava.

¹⁴ Vidi napomenu pod brojem 5.

¹⁵ Očekivanja su da će se, nakon realizacije svih najavljenih investicija, otvoriti najmanje još 40 novih radnih mjesta. Konačan broj će biti raspoloživ nakon obrade svih pristiglih zahtjeva i realizacije ovih investicija.

¹⁶ Vidi napomenu pod brojem 7.

industrije Ministarstva ekonomije i Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D									
4. Program za unapređenje konkurentnosti privrede - Programska linija za unapređenje inovativnosti (MEK)	50.000	¹⁷	¹⁸	¹⁹	10.020 ²⁰	10.020	10.020	/	²¹
5. Program za unapređenje konkurentnosti privrede - Programska linija za razvoj klastera (MEK)	150.000	-	²²	²³	36.778,94 ²⁴	36.778,94	36.778,94	/	²⁵
6. Program za unapređenje konkurentnosti privrede- Programska linija za uvođenje međunarodnih standarda (MEK)	140.000	-	²⁶	²⁷	32.486,80 ²⁸	32,486.80	32,486.80	/	²⁹
7. Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama (MEK i IRF)	3.600 ³⁰	/	/	/	2.499	2.499	2.499	/	/

¹⁷ Usvajanje Programa od strane Vlade CG. Važi za sve programske linije, jer su iste sastavni dio programa.

¹⁸ Raspisivanje Javnog poziva, formiranje Komisije, razmatranje aplikacija.

¹⁹ Od raspisivanja Javnog poziva do 30. septembra, ugovorena je podrška za 23 preduzeća u ukupnom iznosu od 64,059 €.

²⁰ Rok za dostavljanje zahtjeva za refundaciju troškova je do 2. decembra. Do 28.11.2019.god., 4 preduzeća je završilo aktivnosti i dostavilo zahtjeve za refundaciju troškova. Vrijednost isplaćenih subvencija iznosi 10,020 €;

²¹ Kroz programske linije za uvođenje međunarodnih standarda, unapređenje inovativnosti i razvoj klastera ne mjeri se direktno učinak otvorenih/sačuvanih radnih mjesta, ali realizacija samih aktivnosti za koje se dodjeljuju subvencije u krajnjoj mjeri utiče na povećavanje broja zaposlenih.

²² Raspisivanje Javnog poziva, formiranje Komisije, razmatranje aplikacija.

²³ Od raspisivanja Javnog poziva do 02. septembra ugovorena je podrška za 10 projektnih aplikacija u ukupnom iznosu od 80.954,03€

²⁴ 5 klastera je dostavilo zahtjeve za refundaciju troškova, gdje vrijednost isplaćenih subvencija iznosi 36.778,94 €. Rok za dostavljanje zahtjeva za refundaciju troškova je do 12. decembra 2019. godine.

²⁵ Kroz programske linije za uvođenje međunarodnih standarda, unapređenje inovativnosti i razvoj klastera ne mjeri se direktno učinak otvorenih/sačuvanih radnih mjesta, ali realizacija samih aktivnosti za koje se dodjeljuju subvencije u krajnjoj mjeri utiče na povećavanje broja zaposlenih.

²⁶ Raspisivanje Javnog poziva, formiranje Komisije, razmatranje aplikacija.

²⁷ Od raspisivanja Javnog poziva do 30. septembra, Ugovorena je podrška za 73 preduzeća u ukupnom iznosu od 272,076.80 €.

²⁸ Rok za dostavljanje zahtjeva za refundaciju troškova je do 2. decembra. Do 28.11.2019.god., 13 preduzeća je završilo aktivnosti i dostavilo zahtjeve za refundaciju troškova. Vrijednost isplaćenih subvencija iznosi 32,486.80 €;

²⁹ Kroz programske linije za uvođenje međunarodnih standarda, unapređenje inovativnosti i razvoj klastera ne mjeri se direktno učinak otvorenih/sačuvanih radnih mjesta, ali realizacija samih aktivnosti za koje se dodjeljuju subvencije u krajnjoj mjeri utiče na povećavanje broja zaposlenih.

³⁰ Iznos je naveden na bazi evidencije IRF-a i podataka o periodu dospijeca kredita.

8. IPARD like 2 i IPARD II program (MPRR)	5,000,000. 00	671.108,73	377.633,20	569.456,99	46.751,9	616.208,89	1.664.950,82	/	/
9. Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2019/2020 (MORT)	800.000,00 ₃₁	50.985,00 ³²	23.872,38 ³³	129.339,10 ³⁴	150.013,00 ³⁵	279.352,1	354.209,48	/	/
UKUPNO (IRF+MEK+MPRR+MORT)	187.343.60 0	32.234.635,7 3	83.999.752,6	59.729.906,1	44.032.390,6	103.762.29 7	219.996.685	4.842	10.074

³¹ U okviru iznosa od 800.000,00 €, dio od 250.00,00 € odnosi se na neutrošena sredstva iz Programa za 2018/2019.

³² Sredstva koja su uplaćena po osnovu Programa za 2018/2019.

³³ Sredstva koja su uplaćena po osnovu Programa podsticajnih mjera za 2018/2019.

³⁴ Sredstva koja su uplaćena po osnovu Programa podsticajnih mjera za 2019/2020.

³⁵ Sredstva koja su uplaćena po osnovu Programa podsticajnih mjera za 2019/2020. i Programa podrške marketing aktivnostima na emitivnim tržištima za 2019/2020.

Zaključna razmatranja

<i>Pregled realizacije programa/projekata za period: januar -decembar 2018. godine</i>	<i>Pregled realizacije programa/projekata za period: januar -decembar 2019. godine³⁶</i>
Na osnovu prezentiranog pregleda projekata i podsticajnih mjera u oblasti preduzetništva i biznisa, kroz informacije pripremane tokom 2018. godine, može se konstatovati sljedeće: Tokom 2018. godine po osnovu različitih programa plasirano je ukupno 212.235.730 mil € sredstava direktne podrške preduzetništvu i biznisu u Crnoj Gori, što je omogućilo da se sačuva ili otvori ukupno 7340 radnih mjesta, sa stvorenim preduslovima za njihovo dodatno kreiranje. Posmatrano je 12 projekata ili programa čija je realizacija usmjerena ka podršci preduzetništvu i biznisu. Od toga 9 programa podrazumijeva usmjeravanje direktnih finansijskih sredstava ka biznis sektoru, dok su preostalih 3 usmjereni na aktivnosti podrške stvaranju ili očuvanju postojećeg biznisa. Od 9 programa kojima se opredjeljuje direktna	Na osnovu prezentiranog pregleda projekata i podsticajnih mjera u oblasti preduzetništva i biznisa, kroz informacije pripremane tokom 2019. godine, može se konstatovati sljedeće: Tokom 2019. godine po osnovu različitih programa plasirano je ukupno 219.996.685 mil € sredstava direktne podrške preduzetništvu i biznisu u Crnoj Gori, što je omogućilo da se sačuva ili otvori ukupno 10.074 radnih mjesta, sa stvorenim preduslovima za njihovo dodatno kreiranje. Posmatrano je 12 projekata ili programa³⁷ čija je realizacija usmjerena ka podršci preduzetništvu i biznisu. Od toga 9 programa³⁸ podrazumijeva usmjeravanje direktnih finansijskih sredstava ka biznis sektoru, dok su preostalih 3³⁹ usmjereni na aktivnosti podrške stvaranju ili očuvanju postojećeg biznisa. Od 9 programa kojima se opredjeljuje direktna finansijska pomoć, dva omogućavaju takve rezultate da je

³⁶ Obzirom da se informacija priprema prije nego se kvartal završi, mogu se očekivati izmjene (povećanja) navedenih iznosa ukoliko dođe do najavljenih realizacija krajem kvartala.

³⁷Uključuje programske linije. Ministarstvo ekonomije je početkom godine sve programe namijenjene podršci preduzetništvu i razvoju malog i srednjeg biznisa, u nadležnosti više direktorata, objedinilo u jedinstveni program - Program za unapređenje konkurentnosti privrede, koji se sastojati od 10 programskih linija. Međutim radi praćenja rezultata po metodologiji koja je uspostavljena ovom Informacijom, programske linije se u Informaciji prate kroz tri različite cjeline, usljed efekata koji se njihovom realizacijom ostvaruju. U informaciji je prikazano 7 programskih linija. Pored 7 programskih linija (jedan program) u informaciji je prikazano još 5 programa/projekata. Dakle u poređenju sa prethodnom godinom, kada je posmatrano 12 programa/projekata, u ovoj godini razlikujemo 6 programa/projekata.

³⁸ Uključuje programske linije

³⁹ Uključuje programske linije

financijska pomoć, dva omogućavaju takve rezultate da je moguće izmjeriti i njihove efekte u vidu broja kreiranih novih radnih mjesta. Uočljiva karakteristika procesa podrške preduzetništvu i biznisu u Crnoj Gori jeste da uključuje veliki broj institucija i to: Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Sekretarijat za razvojne projekte, Zavod za zapošljavanje i lokalne samouprave. Struktura odobrenih finansijskih sredstava, pokazuje da je prisutna snažna koncentracija kod jedne institucije i to Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. koji učestvuje sa 98,67% u ukupno odobrenim finansijskim sredstvima za 2018. godinu. U odnosu na ostale programe, značajnije učešće u ukupnoj finansijskoj podršci ima i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja sa 1.911.338,67 mil €. Iz izloženog je jasno da je IRF institucija koja dominantno učestvuje u pružanju podrške preduzetništvu i biznisu u Crnoj Gori.	moguće izmjeriti i njihove efekte u vidu broja kreiranih novih radnih mjesta. Uočljiva karakteristika procesa podrške preduzetništvu i biznisu u Crnoj Gori jeste da uključuje više institucija i to: Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Struktura odobrenih finansijskih sredstava, pokazuje da je prisutna snažna koncentracija kod jedne institucije i to Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. koji učestvuje sa 98,71% u ukupno odobrenim finansijskim sredstvima za 2019. godinu. U odnosu na ostale programe, značajnije učešće u ukupnoj finansijskoj podršci ima i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja sa 1.664.950,82 mil €. Iz izloženog je jasno da je IRF institucija koja dominantno učestvuje u pružanju podrške preduzetništvu i biznisu u Crnoj Gori.
---	---

Uvažavajući navedeno zaključuje se sljedeće:

-Broj obuhvaćenih programa/projekata je smanjen - U cilju kontinuiranog unapređenja aktivnosti na polju razvoja preduzetništva i biznisa u Crnoj Gori i potreba same privrede, Ministarstvo ekonomije je početkom godine sve programe namijenjene podršci preduzetništvu i razvoju malog i srednjeg biznisa, u nadležnosti više direktorata, objedinilo u jedinstveni program - Program za unapređenje konkurentnosti privrede, koji se sastoji od 10 programskih linija. Međutim radi praćenja rezultata po metodologiji koja je uspostavljena ovom Informacijom, programske linije

se u Informaciji prate kroz tri različite cjeline, usljed efekata koji se njihovom realizacijom ostvaruju. U informaciji je prikazano 7 programskih linija. Pored 7 programskih linija (jedan program) u informaciji je prikazano još 5 programa/projekata. Dakle u poređenju sa prethodnom godinom, kada je posmatrano 12 programa/projekata, u ovoj godini razlikujemo 6 programa/projekata.

-Struktura odobrenih finansijskih sredstava pokazuje da je i dalje prisutna snažna koncentracija kod jedne institucije i to Investiciono razvojnog fonda Crne Gore A.D.

- Broj institucija koje učestvuju u realizaciji navedenih programa/projekata je smanjen sa 5 na 4 institucije. Trend smanjenja broja institucija se nastavlja uvažavajući da je Projekat implementacija Uredbe o podsticanju direktnih investicija, Ministarstva ekonomije i Sekretarijata za razvojne projekte, tokom 2019. godine praćen kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede-Programska linija za podsticaj direktnih investicija, od strane Ministarstva ekonomije.

PREGLED REALIZACIJE ZAKLJUČAKA

povodom informacija usvojenih tokom prethodnog perioda, čiji je status realizacije do posmatranog perioda (IIpolugodište 2019. godine)
opisivan kao nerealizovan, odnosno realizacija u toku

RB	Zaključak	Status	Obrazloženje
1	Zadužuje se Investiciono-razvojni fond Crne Gore AD da intezivira aktivnosti na realizaciji pilot projekta- Garantni fond, koji će se realizovati do kraja 2017.	Realizacija u toku	Usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o IRF CG stvoreni su uslovi da IRF CG realizuje proces upodobljavanja internih akata u cilju iniciranja pilot projekta –Garantni fond. Očekuje se prenos neophodnih sredstava u iznosu od 1 mil EUR iz Budžeta. U martu 2019, IRFCG-u je potpisao je Ugovor sa Evropskim investicionim fondom o pristupanju COSME Garantnom fond. Ovim Ugovorom je pokriven obim portfelja do 75 mil EUR u periodu od 3 godine. U novembru 2019.godine IRF CG je počeo sa realizacijom ovog aranžmana kroz program garantnih šema na bazi 2 namjenske kreditne linije: 1. EU COSME program podrške investicijama - za kredite namijenjene isključivo za ulaganja u osnovna sredstva 2. EU COSME program za finansiranje obrtnih sredstava - za kredite namijenjene isključivo za nabavku robe, sirovina, poluproizvoda I gotovih proizvoda

2	Zadužuje se Investiciono-razvojni fond Crne Gore AD da započne kreditiranje u funkciji razvoja socijalnog preuzetništva-mikrokreditiranje	Realizacija u toku	U martu 2018. godine, potpisan je Ugovor o kreditu između Razvojne Banke Savjeta Evrope (CEB) i IRFCG u iznosu od 30 mil € za podršku preduzetnicima i mikro, malim i srednjim preduzećima kroz odobravanje kredita u iznosu do 50.000 € (mikrokrediti), što će predstavljati novi instrument finansijske podrške u funkciji samozapošljavanja i jačanja malog biznisa. Do kraja novembra 2019 je povučeno je po osnovu ovog ugovora 7,8 mil EUR cilju finansiranja 416 projekata. Na osnovu ovih sredstava, od januara 2019 aktivne su 2 namjenske kreditne linije: Razvojni krediti za mikro , mala i srednja preduzeća –CEB i program finansiranja trajnih obrtnih sredstava za mikro, mala I srednja preduzeća - CEB